Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Mahai-ingurua Berastegin

Berastegi, Gipuzkoa

Aurkibidea

Biografia

Honako lekukoek parte hartu zuten 2009ko ekainean Berastegin egindako tertulian (ezkerretik eskuinera): Ramon Saizar Matxinea (1938-08-31), Juan Malkorra Urkizu (1937-07-10), Justa Saizar Etxeberria (1938-11-01), Agustina Saizar Matxinea (1928-07-14), Bixente Etxeberria Señorena (1930-06-09), Joxe Saizar Matxinea (1934-03-10). Herriko kontuak jasotzeaz gain, lexikoa (baserriko tresnak, zomorroak, txori-izenak...) ere jaso zen tertulia honetan.

Zintak

BRS-028

- **Proiektua**: Berastegiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Agirrebeña, Aintzane - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2009-06-19
- **Iraupena**: 63 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin

BRS-029

- **Proiektua**: Berastegiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2009-06-19
- **Iraupena**: 62 min
- **Euskarria**: MiniDV

BRS-030

- **Proiektua**: Berastegiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2009-06-19
- **Iraupena**: 30 min
- **Euskarria**: MiniDV

Pasarteak

1. Berastegiko eta inguruko euskara

- **Erref**: BRS-028/002
- **Iraupena**: 0:02:57. **Hasi**: 00:01:38. **Bukatu**: 00:04:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Berastegiko euskara inguruko herrietako euskararekin alderatzen dute: aldea sumatzen dute Elduain, Leitza, Gaztelu eta inguruko beste zenbait herrirekin; hizkera antzekoena Tolosakoa iruditzen zaie. Tolosan eta Donostian garbi hitz egiten da beren ustez. Berastegiko hizkera Tolosakoarekin eta Leitzakoarekin alderatzen dute, eta zer desberdintasun dagoen aipatzen dute.

Transkripzioa
-Esaten dezu Elduaienera aldatu egiten dela?
-2-Hitz batzutan nik harrapatzen det Elduaiñera.
-Hori inñorkere ez dit esan oin arte.
-Oreja ta Gaztelua ere bai, e.
-4-Oreja ta Gaztelua ere bai, asko. Eta Eldua're bai, e.
-2-Zeoze Elduara're bai.
-Berastegi izan arren?
-2-Bai.
-1-Hala're gehio kanbiatzen da Leitze ta Goizueta, Areso ta. Horitara gehio kanbiatzen da.

-2-Asko-asko hoitan, asko, asko.
-Leitza bertan dago, ez?
-2-Bai, hamar kilometro, beatzi, hamar.
-Eta gertukuena edo berdintsuena zein da?
-1-Nik uste hau dala, hemendik Tolosa ta inguru hoi. Goierria ere beti kanbiatu eitten da pixkat.
-5-Euskeraik garbina beti Tolosan... Inguru hau. Tolosa, ingurue.
-6-Zona haundie hartzen du Tolosak eta horko... Euskeraik garbiina hor esaten due.
-5-Donostin bertan'e garbi hitz eitten da, e.
-1-Gero ya aurrea hasi ezkeo Azpeiti eta hoitan'e asko kanbiatzen da.
-5-Hortikan ya joaten bazea Hondarrabi aldea ta Irunera ta ya Frantzikoa asko sartzen da. Frantsesa're mezklatu eitten da.
-6-Oiartzun eta danetan ya kanbiatu eitten da.
-5- Hemen Gipuzkuan bertan bezela Bizkaikin ingurukoak ya asko mezklatzen die.
-Eta hemendik Tolosara ta kanbiatzen da?
-5-Zeozer bai.
-1-Nere irudittuan asko ez.
-2-Berrobin'e hitz batzuk badittuk diferentek.
-1-Esateko era batzuk bai baiño hola...
-4-Azentoa da diferentea.
-6-Tolosan nik uste garbigo edo hemen baiño're oaindik.
-Hemen gehiago jaten dezue?
-4-Hitz batzuk jan itten dittuu.
-5-E ta A-kin asko kanbiatzen da hau. Hemen E esaten da eta Tolosan A. Guk "egie" esaten degu, haik "egia". Hortxen dao, asko behiñepein bai.
-Eta Leitzan?
-5-Hemen "jainkoa" ta esaten dittegu bezela han "yainkoa" ta.
-2-Hemen esaten degu "jo", haik esaten due "yo". Ta hemen esaten da "jan" eta haik "yan".
Eta holako hitzek asko diferentek.
-6-Hemen "etorri zea?", han "heldu zea?"
-Eta gero azentua ere asko aldatzen da?
-2-Baita, baita.
-5-Gero hemen sekulen ez da esaten "haurra", "umea" esaten da hemen. Han berriz "haurra" esaten da, jeneral.
-4-Oaiñ hemen'e ai da sartzen hoi "haurra", baiño han gehio.

2. Berastegi inguruko herriekin harremana

- **Erref**: BRS-028/003
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 00:04:35. **Bukatu**: 00:05:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:
Leitza eta Berastegiren artean zer harreman egon izan den azaltzen dute: Leitzatik Berastegira joateko joera txikia egon izan da; alderantziz, ordea, handia. Berastegitik Tolosara joateko ohiturarik ez zeukaten lehen (inauterietara, adibidez); orain, berriz, bai.

Transkripzioa
-Hemengo jendea Leitza aldera, eta Leitzakoak Berastegira ta, hartuemana eta

izango zan, ez?
-4-Bai baiño gutxi. Oain gehio, e.
-6-Berastegikok badare Leitzea joanda, baiño hango hizkera itten due haik.
-2-Hango hizkera, hoi ez da kanbiatzen. Goizutakuak badare hemen eta haik Goizutakua itten due, e. Hoi marka, e!
-5-Ni gauz batekin fijatzen nintzen: Berasteiko festak lenao izaten die Leitzen baiño, eta leitzar gutxi izaten zan hemen. Hemengok bukatzen zienen danok Leitzan gu.
-6-Leitzera autobuskaa juten zien gaztek.
-2-Hangok honea baiño joera hemendik hara.
-4-Hemendik Aresora eta Gorritira ere bai. Goiazuetara're bai.
-Hemendik beti Leitzera?
-1-Goizuetara ere bastante, Goizuetara.
-5-Herri hoitara denetara.
-6-Inguru [osoan] izaten zien denak, Aresoko ta Gorritiko...
-5-Egie esate ezkeoz Berastegin kostunbre gehio zan behera baiño gehio gora festatara.
-Tolosara ia inoiz ere ez festetara?
-1-Joera gutxigo behintzat
-2-Gure gazte denboran Karnabaletan ez giñen ailleatu Tolosara. Karnabalak. Eta oain berriz erabat hor ibiltzen die.

3. Berastegiko inauteriak denboran zehar

- **Erref**: BRS-028/004
- **Iraupena**: 0:01:52. **Hasi**: 00:05:44. **Bukatu**: 00:07:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Lehen Berastegin inauteriak ospatzen ziren, eta giro izugarria egoten zen. Gehienbat gazteak mozorrotzen ziren, eta mozorroak nolakoak izaten ziren azaltzen dute. Beraiek ezagututako inauteriek; hala ere, ez zeukaten gerra aurreko inauterien maila.

Transkripzioa
-Karnabalak hemen ospatzen zien?
-6-Garai baten karnabalak elegantek izaten zien hemen, elegantek.
-2-Anbiente izugarria izaten zan.
1.-Gero zomorro hartzeko hoi, izugarrizko anbientea izaten zan.
-Kontatu nolakoak ziren karnabalak.
-Ba jantzik zien, jantzi berezi batzuk
-2- Bi klase zien jantzik, bat soiñekokin eta besteak zakuz eta, mozorrotuta bezela.
-3-Orbelakin eta bete. Oain [txantxoak] nola jartzen dien zintzilik arbi-hazitan eta, hala bete...
-1-Txontxongilloak.
-4-Gero zea're bai, txintxarri ttiki hoiek, kanpanillek
-Eta herri guztia hola mozorrotuta?
-2-Ez, gazte jendea ta. Kuadrillek.
-6-Ordun jakiñek izaten zien, edadekok'e mozorrotzen zien baiño. Jakiñek.
-5-Urte baten bi zomorrotu hemen eta haik ez zittun /etzittuen/ iñork ezautu. [...] Hirurogei urtetik gora egongo zien biek'e.
-Jantzi dotorek ere bazien e, soiñekoa ta...

-5-Arruko Fernando eta Pepitto. Pepitto oaindiken begitan zeukat hankai lotu sokakin eta oaiñala arrastan zula nola ibilli zan.
-1-Anbiente ikaragarrie izaten zan karnabaletan.
-6-Karnabalak izugarrik izaten zien garai baten hemen.
-1-Oaiñ ya, oaindiken puxkat segitzen du baiña gutxio.
-5-Nik aittu izan deanez azkenengo karnabalok ezerrez gerra baiño lenaokoakin konparatuta. Hola ezerrez.
-Hori galdetu behar nizuen: gerra aurretik gehiago izango zan.
-4-Jesus, gerra aurretik bai.
-5-Guk ez degula /eztegula/ ezautu. Nik gerra moittu zanen sei urte nittun eta, eze asko ezin kontatu nik.

4. Karnabaletan baserriz baserri

- **Erref**: BRS-028/005
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:07:36. **Bukatu**: 00:09:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Berastegiko inauterietan baserriz baserri "puxkak" biltzen, erregaloak biltzen ibiltzen ziren. Urruti samar ere joaten ziren, Plazaolaraino, esate baterako.

Transkripzioa
-Baina ohitura izaten zan baserririk baserri joatea mozorrotuta, ez.
-3-Ez, ez, Leitzen da hori. Puxkek biltzen hemen espenserok-eta ibiltzen zien.
-1-Espenseroak eitten zittuen, bi izaten zien izendatuk.
-6-Ostegunen Plazolaa-ta puxkek biltzen eta espenseroak.
-1-Bi espensero izaten zien organizatzeko, festa organizatzeko.
-5-Bi enkargatu bezela izaten da hoi.
-Urtero berdinak edo?
-2-Ez. Urtero kanbiatu.
-5-Gazten arten eitten zien bi.
-Neska eta mutil edo?
-Mutillek, ordun ez zan...
-4-Dantza-soka noiz ateatzen zan?
-1-Hirugarrengon. Azkenekoan.
-5-Ordun ez pentsa gaur daon bezelako igualdadeik.
-Orduan joaten ziren baserriz baserri...
-3-Puxkek biltzea esaten zitzaion.
-Nola?
-3-Puxkek biltzea.
-2-Batzuk ematen zuen [...] bestek ematen zuen dirue. Ta hola ta. Geo gaztek herrin gelditzen zien, bertan bazkaldu eta juerga earra.
-6-Hor eitten zittuen hiru bat egun, karnabalak pasatu arte hor egoten zien, gastun, sartuta. Kuadrillek baiño jakiñek. Urtero jakiñek izaten zien.
-Lo ta dana bertan.
-4-Bai, bai, bai.
-1-Ordun ez zan kontrolik eta karreteran eta izaten eta.
-Kotxeak ere gutxi, ez?
-Bai.

5. Inauterietako programa

- **Erref**: BRS-028/006
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:09:07. **Bukatu**: 00:10:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Inauteriak ospatzeko, egun bakoitzean zer egiten zuten azaltzen dute. Nesken eta mutilen artean ez zegoen berdintasunik.

Transkripzioa
-Orduan karnabalak izaten ziren ostegunean hasita edo?
-6-Ostegun Gizen izaten zan, umeena izaten zan ostegune. Umena ostegunen eta gero...
-1-Hiru egun. Hiru egun segidan izaten zien.
-3-Igandea, astelehena eta asteartea. Igandean ateatzen zien soiñekoakin gerrien txintxarri ttiki hoik. Kanpanillek. Sonbrero luze bat.
2-Jantzi dotorek bazien.
-1-Asteazkenan hautsa hartzea elizara.
-2-Izerdi earra atera bai zakukin jantzita.
-Jantzi bat edo bestea zer zan, batzuk modu baten eta beste batzuk...
-5-Ez, ez, egunen egunen diferente.
-3-Baiña astelehenen soiñeko zer hoik, luze hoik. Bai, eta gero astearten zakukin.
1-Gero [...] izaten zan maskurikin, maxkurie, txerrie hil eta. Maxkurie... sekatzen. Harrekin zipi-zapa.
-3-Harrapatzen zittuenei epelak emanez.
-Zerriena?
-Zerrina, zerri-maxkurie.
-2-Bai. Miñik ez zun /etzun/ ematen baiño
-1-Ez, baiño umeei, bakizu, beti sustoa edo.
-Eta hori esan dezue gazteen kontua zala. Neskak ere bai?
-3-Ez, neskak aparte.
-1-Neskak, ordun ez zan /etzan/ oin bezelako anbienteik neska eta mutillekin. Ordun neskataa jun behar bazendun gaue illunduta ia.
-6-Neskak'e izaten zien ordun etxea abittu ta atzea begiratu; ta, gustokoik ez bazun "beste fandango bat in bar diñau", ta atzera. Ja-ja, gustokoa etorri arte atzetik.
-5-Plazatik abiadan korrika abittu eta gero mantxotu. Gustokoa bazan atzea jira ta: "beste pieza bat in ber diñau".

6. Berastegiko erromeriak eta soinu-jotzaileak

- **Erref**: BRS-028/007
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:10:58. **Bukatu**: 00:12:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Lehen igandero egiten ziren erromeriak Berastegin, eta inguruko herrietatik ere etortzen ziren (Elduaindik, esaterako). Erromerian soinua jotzen zuen gizon batek, Pedrok; ezindua zenez, asto gainean edo bizkarrean ekartzen zuten. Behin, erromeriara zekartela, momentu batean barrika baten gainean utzi zuten eserita. Barrikako tapa, ordea, puskatu egin zen, eta Pedro barrika barrura erori zen. Azkenean, barrikari buelta eman behar izan zioten Pedro barrutik ateratzeko. Soinu-jotzaile gehiago ere etortzen ziren Berastegira: Elduaingo Mariano, eta Yaben, Espainiako txapelduna izandakoa.

Transkripzioa
-Lehen igandero izaten zan plazan musika?
-Bai.
-Hemen ingurutan ez Elduaiñen eta ez beste inon?
-5-Elduaingoak hona etortzen zien garai haietan.
-6-Ordun karreteretan oiñez etortzen zien neskak Elduaiñetik.
-Eta zer zan?
-4-Akodeoie jotzen zun.
-6-1-Soiñue. Gizona txikie zan, ezindutako hoitako bat, hankak motxak zittun eta.
-5-Ez, baiño hemen soiñue jotzen zuna Pedro uen. Ue zan [...] izen beer zun /tzun/. Inbalidue geldittue.
-1-Hue ibiltzen zan aston gaiñen edo bizkarren ekartzen zan.
-6-Hari pasa zitzaion behin politte. Berastiko Luis Sagastiberriko horrek ekarri du plazara bizkarrean, eta barrike zutiken eta upelak izaten zien garai baten arrapak [...] barrikak [...] danba behera erori emen zitzaion.
-1-Behera joan. Gero buelta eman behar barrikei.
-6-Gero Elduaingoa etortzen zan honea soiñue jotzea.
-1-Bai, Mariano.
5-Bai, urte askon harek jo zun. Hemen bertan bazan soiñujotzaile bat, bazien...
-4-Bai, Pakitto ta.
-5- Hemen Yaben, oindio biziko da.
-4-Yaben'e bai, con noventa y tantos años
-5-Campeón de España de Acordeón.
-6-Larogeita hamabost bat eukiko dittu harek. Hemen baserri batekoa da.
-Hemen jotzen zuen?
-5-Harek festatan eta hola.
-1-Organista zan, harek organoa ere harek jotzen zun.
-Zer esan dezu, Campeón de España?
-Bai, kanpeonatoa atera zun, bai.

7. Pakito soinu-jotzailea

- **Erref**: BRS-028/008
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:12:37. **Bukatu**: 00:15:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Pako Olaetxeari buruz (Pakito) hitz egiten dute: txikia, polita, soinu-jotzaile ona, berezko grazia zuena. Haren gurasoak eta anaia nolakoak ziren eta Pakitok gose garaian zer jaten zuen kontatzen dute. Gosea zegoenean, elkarrizketatuek zer jaten zuten aipatzen dute.

Transkripzioa
-5-Gero beste bat zan hemen Pako, Pakito esaten giñun, ttiki bat.
-6-Ttikie, bi anai zien ttiki-ttikik.
5-Hola, ttikie, bi anai ttiki-ttikik.
-1-Metroa edo askoik ez zun izango.
-2-Baiño arpegi polittekoak, e. Arpegi politte.
-5-Enanoak izateko, batzuk izaten die gorputze hau normala gerriraiño, hanka motxak, eta haik ez. Hankak zittuen motxak eta gaiñeakoan arpegie ere txikie zuen eta besoak'e motzak.
-6-Akordeonista ona Pakitto.
-5-Akordeonista bai elegantea!
-6-Ezkerra, haren ezkerran inbidin egoten zien denak.
-5-Ba al dakizu ze esaten zun zerak, Yabenek? "Guk soiñua jotzen estudioakin, estudion poderioz bazekigu soiñua jotzen, baiño honek dun grazie ez dittegu guk. Pakogatik esaten zun.
-1-Gero bera txikie zan eta soiñue haundie. Ez zan ikusten.
-2-Jendea muittu eitten zen, e. Hure soiñue jotzen hasten zanen mugittu eitten uen jendea, e.
-4-Gaztelun-eta ere bai, bueno!
-5-Harek proportzio bat izan omen zun, nik eztakit zenbat urte izango zittun baiño gaztea zala kruzerotan ibiltzekoa. Mundu guztin bueltan. Jornala, e!, egunen sei duro eta gastuk libre. Ez emen zan joan.
-3-Pakitto izango zan aittei ezkondu in ber zula /tzula/ esan ziona, ta aittek esan emen zion: "Hi ezkondu, ume earrak botako dittuk"; eta: "Zuk aiñakoak botako al dittegu". (Barreak).
-6-Aitte gizon ikaragarrie...
-4-Ama're bai, ama're haundie zan.
-2-Aitte ta ama haundiek.
-1-Aitte gizon izugarrie.
-5-Bai, bai, eitte behintzet haundie eta ama ere alta.
-6-Nik ezautu nun soroa joan eta muiño bazterren exeri eta plantilloi belarrak, albaitzen estiloko belar batzuk, trak!, [ipurditik ateata] jaten zittun harek.
-2-Bai, garai hartan gosea uen-eta pagotxa ere jaten giñun pagotxa ere.
-6-Arbiondoa ere, arbiondoa ere gustoa jaten nun nik; gordinik arbiondoa ere.
-4-Arbiondoa? Bai, nei osabak erakutsi zian.
-1-Eta bik senidek zien eta bik ikaragarri diferentek jenioz. Bat zan ikaragarri gizon gozoa eta bestea berriz malaletxea...
-2-Pako zan oso..., gaiñea hizketan'e oso talentosoa edo.
-5-Mundu gehio ikusie. Bestea etxetik atera gabea ia.
-Biak musikoak?
-4-Bai. Batek pianoa jotzen zun.
-5- Pianoa jotzen ibiltzen zan baiño ez zun seittu harek. Pakitto zan akordeonista.

8. Festetako zenbait ohitura

- **Erref**: BRS-028/010
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 00:17:00. **Bukatu**: 00:18:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Lehengo festak nolakoak izaten ziren azaltzen dute: plazan ardoa hartu eta tabernara joaten ziren askaltzera. Ohitura hori, hala ere, berandu sartu zen. San Anton egunean, afari handia egiten zen taberna batean, jende kuadrilla handia elkartuta, eta Kaxianok eskusoinua jotzen zuela. Giro izugarria egoten zen.

Transkripzioa
-Lehengo festak eta nolakoak izaten ziren?
-1-Ordun egun jakiñek izaten zien hola; hemen izaten zien ba San Pedrok, San Pedrotan jartzen zun ardoa debalde herrik; zahagie, zahagi-ardoa.
-6-Botilla hartu ta tabernaa juten zan, zahagie, gero botilla-ardoa hartu eta meriendatzea tabernaa. Plazan ardoa hartu eta bete botille eta hara. Zahagien aguazille egoten zan, zahagin botille betetzeko.
-5-Hori kostunbre hori hartu zan beandu, hori ez zan /etzan/ kostunbrea hola jarritakoa. Zahagi-ardoa zan Berastegin jartzen zana San Pedro egunen. Baiño zan hure han seittun eratekoa.
-1-Bertan eratekotan, bai.
-5-Hori zan bertan eratekoa.
-Zahagiatik?
-5-Ez, basoan emango zizuen, bat hantxe egoten zan preparatzen; baiño gero modak kanbiatu eitten die eta pixkeka-pixkeka-pixkeka joan zan gero botilla hartu ta tabernaa eamatekoa. Ez zan /etzan/ hure, tipikoa ez zan /etzan/ hure.
-6-San Pedro egunen meriendatzea jende asko etortzen baitzan garai haitan. Eta pixkona-pixkona hasi zan usarioa honek esan duna.
-1-Gero beste bat izan zana San Antonetan, San Anton ermitta dao hor. Eta animalin santue da San Anton.
-5-Len bai, oaiñ ostu zien.
-4-Bigarren aldiz ostu due.
-1-Len izugarrizko afana, afarie eitten zan; bixigue ordun, bixigue jaten zan.
-6-Bixigue ta arkumea.
-1-Eta [Karakonen hor, Markakon] itten zan afari bat, kriston jende kuadrilla. Kaxiano soiñue jotzea ta, bertso zarrak eta anbiente izugarrie. Santo Anton eguna, gauen, bai.
-Hori urtarrila da.
-1-Bai. Oain ya oaiñ galdu da.

9. San Lorenzo eta haren sendabideak

- **Erref**: BRS-028/011
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:18:49. **Bukatu**: 00:20:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Berastegi inguruko mendietan ez ziren erromeriak egiten, baina San Lorenzon hamaiketakoa izaten zen (eta oraindik izaten da) San Lorenzotan. San Lorenzo herriko patroia da, eta zauri batzuk sendatzen omen ditu. Hala ere, horretarako fedea izan behar dela diote. Elkarrizketatuetako batek federik ez, eta petrikilo batengana jo zuen zauria sendatzeko.

Transkripzioa
-Eta bestela mendietan eta erromeriarik eta?

-2-Guk ez degu /eztegu/ ezautu.
-Hemen ermitarik ez dago, ez?
-1-Bai, San Lorenzo ta San Anton. San Sebastian.
-5-San Lorentzotan urten behiñ izaten da meza ematen danen San Lorentzo egunen hamaiketakoa.
-1-Ordun anbiente izugarria egoten da.
-5-Hori len'e ba emen zan. Hemen amerikanoak etortzen baldin bazien han ematen emen zien hamaiketakoa, San Lorentzo egunen tokatzen bazan amerikanon bat.
-4-Danboliñenekoak hala esaten zuen eta.
-San Anton animalien santua, eta San Lorenzo?
-1-San Lorentzo da herriko patroia.
-3-San Lorentxo, haundittuk edo bizik esaten giñun, haik sendatzeko, eta entenga batzuk hartu, haik igurtzi.
-[...]
-4-Nik semea eaman nun zeatik hementxe atea zitzaion zulo bat baiño harrigarrie, eta nik hala fedea...
-Sendatu zitzaion?
-4-Nik ordun fedea banun, eztakit.
-5-Akaso izango zan nik fedeik ez nulako, nei ez zizkidan kendu. (Barreak)
-4-Fedea behar emen da, nik eztakit, hala da esaera.
-5-Neri azkenean Tolosako kurandera batek sendatu zizkidan nei egia esate ezkeoz. Eta honen amak erakutsitakoa zan gaiñea.

10. Sendatzeko etxeko erremedioak

- **Erref**: BRS-028/012
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:20:30. **Bukatu**: 00:21:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Natura » Meteorologia

Laburpena:
Medikua beti ezagutu izan dute Berastegin, baina etxeko erremedioak ere asko erabili izan dituzte. Hainbat sendabelar aipatzen dituzte.

Transkripzioa
-Lehenago hemen medikuak baino gehiago izango ziren kuranderak eta, sendabelarrak eta.?
-1-Medikue beti ezautu deu.
-4-Etxeko remedioak'e bai. Asko.
-4-Bide batez oain bastante sartue dago etxeko remedioekin'e.
-5-Gaur ere badaude granoantzako eitten dittuenak.
-6-Enplasto oso onak.
-1- Berbena belarrakin eitten dittue enplasto batzuk.
4-Pasmo-belarrakin eta..
-6-Berbena ta; oain berriz ai die lapaitze oso ona emen dala reumantzat eta ez dakitzer. Lapaitze.
-5-Osiñe ere hala esan die, osiñekin erretzea, baiño iñok ez dik nahi izaten.
-Berastegin bazan udazkenen beti osiñen ure eaten aritzen zana odola mehetzeko. Osaba Telesforo.
-3-Reumantzako onena erleen ziztada. Errekalde zana jarri izandu emen zan alkandora goratu ta gerrie [...] Zirikatu aurrena eta haren paren jarri gerrie. Gorrik ikusi emen zittun.

-Gorrik ikusi? Ittoko zuen...
-5-Itto? Ameraunen astoa itto emen zien erlek.
-4-Erlek bai, hoi gure aittek esaten du erleak itto zula.

11. Petrikiloa

- **Erref**: BRS-028/013
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:21:52. **Bukatu**: 00:23:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Hezurrak haustean, Beteluko petrikiloarengana joaten ziren, baina hark ez zuen beti asmatzen.

Transkripzioa
-Eta besoa edo hezur bat hausi ta...
-3-Petrikillo.
-1-Petrikilloa, Betelukoa, aitton zahar bat zan. Tolosan `[Bar Xumetan?] eskaillera azpi baten itten zun eta han konpontzen emen zittun danak.
-Tolosan?
-Bai.
-Baiña ez zittun danak ondo jartzen, e. Nik ezautzen det bat [...] hezurra hemen duna Petrikillok jarritakoa.
-4-Nere koiñatai ere gaizki jarri zion, baiño...
-Nere alabai horrek jarri zion, eta harek ein zun hor eskolan eskailleratan erori eta dana txikitu. Eta eaman gendun eta jarriko ziola, baiña harek esandakoak ein behar zittula, e. Jarri zion bere tokin eta sei hillabeten gimnasie, eta umea egoten zan karraxika. Jakiña, ez zun nai izaten, miñ ematen. Baiño ein zun, in giñon batek eutsi ta bestek eiñ. Eta espezial jarri zitzaion. Harek ez zun notatzen ezertarako. Espezial. Beste batzuk, berriz, horrek esan duna, gaizki geatu.
-5-Bai, hori harritzekoa ezta izango. Gure Fernandok burdi-egurren gaiñen askatzen hasi, erori eta... -1-Hezurre kanpon geatu zitzaion.
-4-Zeak'e bai, ahizpek, arrebak'e arkaitzen erori zan.
-6-Lizar hostoak eiten ai giñen. lizar-hostoa izaten zan negurako bordan sartzeko lizar-hostoa eitten eta.
-1-Haziendentzako hostoa izateko.
-6-Lizarra moztute hantxe hua hostoa biltzeko ta. Urritze, urre han arkaitz baten gaiñen eta urre harekin hartzen hasi ta erori ta eskumuturre txikitu zun.

12. Ardientzako zuhaitz-hostoa

- **Erref**: BRS-028/014
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:23:37. **Bukatu**: 00:26:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:
Lizar hostoa eta garo zimela ardientzat erabiltzen zituzten. Bakoitza noiz eta nola biltzen zen eta nolakoa zen azaltzen dute. Ardiek gustura jaten zituzten lizarraren hostoak, eta haren adarrak neguan sua egiteko erabiltzen zituzten. Beste zenbait zuhaitzen adarrak ere erabiltzen zituzten. Neguan, berriz, pagoa botatzen zuten behorrentzat, zotzak jan zitzaten.

Transkripzioa
-1-Ordun neguako reserba ein behar izaten zendun lizar-hostoa, haik sekatu ta...
-6-Neguako ardintzat.
-Lizar hostoa ta?
-3-Igartutzen zien eta. Sekatuta, e.
-Adarra hartuta?
-5-Adarra. Gero adar harek baliotzen du babarrunentzako pardatarako.
-3-Bi urtekoa behar du, bi urtetik behin arbola bati kentzen zitzaion.
-6-BordA-ukuillun zutik jarri behar dezu sekatu arte. Zutik sekatzen danen ganba(ra)n pillatu.
-1-Hegaizek jotzen duenen... Bai, ilbeheran.
-Hori ganaduentzako?
-6-Oain jendeak pentsut eta ibiltzen du baiña ordun ez zan pentsue. Ahal zana eman behar izaten zan, belarra edo
-1-Garo zimela ere bai, sekatu ta zimeldu eta hue. Garo berdea.
-6-Usai earra izaten du garo zimelak. Kamaiñetan'e ona izaten zan garo zimela.
-Garo zimela gorritutakoa?
-6-Ez, ez, berdea, sekatuta.
-2-Berdea dagola sekatu.
-6-Guk Letzalden txabolan kamaiñan lo hartu ta egin bear izaten gendun, mendin Leitze alden eta txabolan eta, garo zimela giro onakin ondu baldin bazan izugarrizko usai earra. Usai bat izaten zun garo zimelak... Belarrak baiño hobea.
-1-Zeak ere bai, mendin ibiltzen zien ikazkiñek'e. [basolariek]'e bai ta.
-5-Aiñarra ere bai asko.
-2-Ordun ikazkiña ta basolari asko izaten zan, eta haik danak txabolan...
-1-Koltxoiak oain bezelako aukeraik ez zan izaten ordun.
-2-Koltxoiak basuran ear askoak ikusten die baiño.
-Lizarra ardiei eta emateko oso-osorik?
-2-Bere adarren.
-6-Belarra jarri [ganbelan] eta haren gaiñen jarri hostoa ta ederki jaten zittuen.
-2-Soil-soill eitten zittuen.
-6-Belarrai eutsi eitten zion. Gero adarrak pardataako modukoak zienak aparte. Txikik sue piztutzeko. Neguako sua piztutzeko.
-1-Oain gazteei alperrik da esatea gauza hoik, txorakeriekin ze ai zea?
-5-Esan, aitzeko bakarra, itteko ez.
-Eta lizarra? Besterik ez?
-4-Gerize ere bai. Araitzekin'e bai, araitzekin'e egin izandu da.
-5-Negun berriz pagoa botatzen zan behorrantzat zotza jateko.
-6-Behorrak beti hausnarran behar du. Animalietan behorra da onena. Hausnarrik ez du /eztu/, ardik eta behiek eta badue baiña behorrak ez du ta eta beti jaten ari behar du behorrak.

13. Lizar-hostoa eta garo-lanak udazkenean

- **Erref**: BRS-028/015
- **Iraupena**: 0:03:01. **Hasi**: 00:26:42. **Bukatu**: 00:29:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Natura » Meteorologia

Laburpena:
Zuhaitz-adarrak udazkenean mozten zituzten. Garoa ere bai. Metak egiten zituzten orduan, mendian bertan, gurdia iristeko moduko leku batean. Garailea deitzen zitzaion garo-lanean lanbide gisa aritzen zirenei. Lagun horiei ordaindu egiten zitzaien. Zer tresna erabiltzen zituzten lanerako aipatzen dute.

Transkripzioa
Noiz izaten zan (adar) moztea, uda partean?
-6-Udazkenen. Setienbre, otubre. Garoa itten da otubren. Ilbehera behar izaten zuen. Pagoa ilberrin.
-Garoa?
-Garoa udazkenen. Azpik egiteko. Behientzako; metak itten zien.
-Garo gorria?
-Bai. Hori otubre, Pilarika aldera izaten zan hori.
-4-Jeneralen Pilariketan.
-2-Pilla galantak eitten zien, jesus! Mendik garbi-garbik baizien! mendik garbi-garbik. Segakin.
-5-Gero adelantoa etorri zan segadorakin.
-6-Ordun segai eskuarea jartzen zitzaion, eta eskuareakin mailla biltzen zun ebakitzen ari ziñenen; mailla bildu ta gero iteiekin edo bueltaka-bueltaka-bueltaka zama itten zendun.
-3-Eta geo hartu sardekin eta meta in ber zan tokira.
-4-Aurrena ieteiekin bildu.
-Metak bertan egiten ziran?
-Bai. Gehienak bertan.
-2-Beste batzuk bazien etxe ondotan itten zittuenak 'e. Baiño normalen bertan.
-6-Bide izkiñan baldin bazan edo... burdie aixe kargatzeko tokin meta in behar. Gurdirik sartzen ez dien tokik, aldapak edo baldin bazien, bide izkiñara ekarri ta ahal dan erosoena jarri behar izaten zien.
-3-Arrastan jetxi bera.
-Izenik bazuen garo-lan honek? Garota edo?
-3-Garaillea, garaillek esaten giñun guk, garaillek.
-I5-Igual etxe batek biltzen zittun hiru-lau mutill edo bost igual egun bateako.
-3-Garo-lanak eitteko.
-5-Beste batzuk berriz eamaten zuen alde batea.
-6-Kuadrillan, metako hainbeste baten, beak etxei itteko moduik ez bazuen alde batea eamaten zittuen, metako hainbeste; dozenerdi lagun igual izaten zien kuadrillan ibiltzen zienak.
-Eta hori pagatu egiten zan?
-1-Bai, bai. Metako hainbesteko bat. Ez dakit ba. Eguneko jornala.
-3-Haiei esaten zitzaien "garaillek". Garo biltzailek edo.
-2-Famili motxa zan tokitan garaillek itten zien, eta familie zeon tokin etxen bertan izaten zan indarra.
-1-Ematen zitzaien otordue, bazkarie eta gauen aparie.
-[...] Lehengusuek edo
-3- Iittarik iteiekin.
-1-Gero hasi zan segai eskuarea jarrita, garoa bezela.
-Harri-jasa ere ein zula segan.
-2-Gero sega hasi zanen hua adelantoa.

14. Elkarri laguntzeko moduak

- **Erref**: BRS-028/016
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:29:43. **Bukatu**: 00:31:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Auzolanaz eta galdor-afariaz hitz egiten dute.

Transkripzioa
-Baina bestela auzolanean eta egingo ziran?
-Bai, bai. Bidek eta asunto hoik dena auzolanean, bai.
-Gari eta garo eta kontuak ere bai?
-6-Ez. Parienteak edo bazien laguntzera puxkat.
-1-Gero otordun aldera're asko joaten zan.
-6-Ordun bakizu, etxe bete jente, ordun lanik ez zan /etzan/ izaten eta ahal zan tokira.
-1-Eta kuadrillen anbiente hue pasatzera, otordu earrak ein eta bakizu, sasoia ta.
-3-Ardi zaharren bat hilko zuen.
-6-Ordun fabrikan're zer? hiru-lau fabrikante, gaiñontzen batez.
-Izenik bazeukan afari horrek, gari-afaria edo?
-3-Galdor-afarie?
-5-Galdor afaria esaten da obra bat bukatzen danen, galdor-afarie. Jartzen da erramue bukaeran telatue eitten zanen. Eta hori da galdor-afarie.
-Baiña hori etxea eginda gero.
-1-Etxea eginda gero. teillatue ematen zaio normalen, gaiñen jartzen zaio eta.
-5-Azkenengo teille jartzen dezunen erramue jarri ezkiña baten...
-6-Teillatue eman behar, teillatue eman ezkeroz...
-Galdor-afaria?
-Bai.

15. Lanbide zaharrak eta trena

- **Erref**: BRS-028/017
- **Iraupena**: 0:02:31. **Hasi**: 00:31:01. **Bukatu**: 00:33:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak

Laburpena:
Lanbide zaharrei buruz hitz egiten dute: ikazkinak, batetik, eta Plazaolako trenera ikatza eta egurra eramaten zuten mandazainak, bestetik. Pasaiarien trenek ez zuten egurrik eta ikatzik eramaten. Merkantziek bai. Trenbidearen ondoko auzoetan bizi zirenak gauzekin enteratuago egoten ziren. Egunkaria ere egunero heltzen zitzaien.

Transkripzioa
-Esan dezu ikazgiñak ibiltzen ziela, baiña hemenguak izaten ziren ala naparrak?
-Jeneralen Goizueta, naparrak gehio. Guk hemen ikatza eitten aitutakoak, basoan

bai hemengoak arittu zien, baiño ikatza eitten arittutakoik...
-1-Gero mandaizaiek'e bai bazien hemen; Erasungoa Tomas-eta. Mandazaie mandoakin egurre ateatzen-eta, ikatzetan-eta ibiltzen zienak. Gero trena ibiltzen zan garaien, hor mendi haundik die ta ordun estaziotara trenai ikatza atera.
-6-Estaziok Olloki, Amio... estaziok trenak izaten zittun eta batzuk pilla haundik ikatza igual egongo zan zakutan, bestek egurre, bestek materiala, dana.
-5-Hor pasatzen zan linea, trena, osea pasaje(roak), jentea ibiltzen zuna. Eta bestea izaten zan merkantzie. Trenak ez zittun /etzittun/ eamaten egurrek, eamaten zittun merkantzik propio. Oin nola pasatzen dien Tolosan-eta kotxekin-eta? Estilo berdiñe.
-6-Baiño ordun Berastegin bizi giñenok baiño adelantaugo, jakintsuagok zien Amiokoak-eta.
-A bai, e?
-6-Egunero trena pasatzen zan eta haik periodikoa ta berrie ta. Beti gehio jakitten zuen haik.
-Erderaz ere gehiago jakingo zuten.
-Ez zan zaille izango.
-3-Ez gendun asko ikasi. Euskeraz eitten bagendun eskolan kastigu ederrak ematen zizkiguen baiño.
-6-Amiongo baserrin frontoia're bazan, eta pelotan nola honea etorrita ibiltzen zien haik. Hemengok baiño gehio eitten zuen haik. Frontoi-koxkor bat. Eta toka ere bai. Hemen oain jarri due baiño. Aittonai esaiozu, oaindik bizi da lareogeitamar urtekin aittona. Jo! Harek garai bateko kontuk... Ordun trenak ibiltzen zun transportea ta ordun harek egunero ikusten zuen, han pasatzen zitzaien-eta. Hor hiru dare: Plazola, handik bost kilometrora Amioene, Amioendiken bost kilometro Olloki, Bertxiña beste bost.
-Zer ziren, estazioak?
-Estazioak zien hoik, estazioak.
-Jente asko bizi zan hor.
-Bai, bai. Ordun Panplona jun behar bazen ere aittonak Plazolara juten zien trena hartzea San Fermiñetaako. Ordun jendea bastante juten zan hontatik'e eta Plazolaa trena hartzea.

16. Errotak eta kontrabandoa

- **Erref**: BRS-028/018
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 00:33:32. **Bukatu**: 00:35:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Batzuek trena kontrabandorako erabiltzen zuten, irinez betetako zakuak bidaltzeko. Izan ere, garai hartan lan gutxi zegoenez, ogia nola edo hala lortu behar izaten zuten. Garai hartan, ez zuten uzten garia errotara eramaten. Aresoko errota ona omen zen. Errotak gaur egun zer egoeratan dauden aipatzen dute.

Transkripzioa
-3-Kontrabandoan Andoaiñera're bai zaku-iriñek eta.
-6-Bai Plazolara ere.
-1-Ordun ogibidea nundik-handik. Nahie ez zan lana, e. Ahal zan bezela. Batzuk kontrabandoan eta besteek ahal zan bezala.
-3-Etxean garie izanagatiken errotaa eamaten ez zizuen uzten

-1-Artoa itteko ere kontrabandoan Aresoa jun ber izaten zan ittea.
-4-Goizeko hiruetan-eta.
-1-Hemen'e bazien errotak, baiño...
-Baiña ni entzunda nao Areson iriñ hobea egiten zala.
-1-Fiñegoa. Harrik edo ez dakit ze... urek edo ez dakit.
-6-Hemen'e errota bazan iriñ ona eitten zona, [Usiñekoa?] eta Beheko erota. Iriñ ona itten zona.
-2-Eta errota haik lur jo zuen, e, akabo!, akabo! Jo!, ze pena ematen due!, ze pena ematen due!
-5-Nola eingo dik ba errotak gaur daren makinakin-eta adelantoakin.
-2-[...]
-3-Ubanen eitten due iriñe.
-Eitten al du? Joño!
-5-Hori kapritxoz, handik bizie ateatzeko ez...
-1-Zean'e itten due, uste det, Alegrin....
-5-Nonbaitt eitten die behintzat, hor zean kooperatiban Tolosan eoten dek eta.
-Elizondon edo bide hortan eitten die, gure koiñaduek hortik ekartzen dik iriñe, arto-iriñe, hor badek errotan bat.

17. Meatzeak eta kafea

- **Erref**: BRS-028/019
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 00:35:04. **Bukatu**: 00:36:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Meatzariak

Laburpena:
Beraiek ez dituzte ezagutu meatzeak, baina beren gurasoek bai. Haiei aditutako istorioak kontatzen dituzte. Kafea eta txikoriari buruz hitz egiten dute.

Transkripzioa
-Eta zuek minak ezagutu zenituzten?
-Minaik ez.
-4-Gure aittek bai, aittek zeoze. Bizkoetxe, bai.
-5-Minak nun daren badakiu baiño, nik sei urte nittun, nik sei-beratzi urte izango nittun gehina jota hor arittu zienen. Nola joaten zien lanea-ta bai, eta zeiñek eamaten zittun langillek hemendik .
-6-Pakitto aittu zan, len esan deun hori aittu izan ber zun. Gero paperak eitten ibili zan zerbaitt.
-5-Horik Pako Etxabek eamaten zittun kotxen Plazolaa. Danak ez zittun eamango baiño.
-6-Hango labetako radio mazizoak Berastegira makiña bat etorri zan gurditan. Ekonomikak jartzeko ta. Mazizoak izaten zittun ba labek eta hango radiok hemen baserritaa. Ekonomika jartzeko.
-3-Pako Etxabek hala esaten emen zun, autobusen harek eamaten emen zittun minataa jentea ta, eta Zulutaene du izena Rezolaneko etxe taberna horrek, eta: "Hamaika txikoria ear eran giñen!".
-4-Je!, txikorie kafen tokin.
-1-Garie erreta're itten zan kafea.
-4-Bai, guk gerra denboan ezautu gendun.
-Etxean erreta?
-4-Bai, bai, etxean erreta.

-6-Hoitan kantinak egoten zien estazio hoitan denetan, taberna bezela, kantinak. Plazolan'e bai, Amioenen...

18. Trenbideko lana

- **Erref**: BRS-028/021
- **Iraupena**: 0:03:17. **Hasi**: 00:37:48. **Bukatu**: 00:41:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Trenbideko langileak

Laburpena:
Jende ugari joan zen Berastegitik Amionera trenbidean lan egitera. Zer lan zen hori azaltzen dute, eta zer tresna erabiltzen zituzten deskribatzen dute (arpona, asto-zerra…).

Transkripzioa
-6-Ferrokarrillea bazien Berastegitik joaten zienak kapazoa hartu hemen zintzilika eta oiñez Amionera, ferrokarrillea lanea.
-5-Bai, hemen beranduntxoena ibilli zana Tomas zana izango uen bat.
-4-Xixilio ere bai.
--5-Hau mandoakin joaten zan, Ansa.
-[...]
-6-Ferrokarrillen trabesak sartu[...] egurrezkoak jarri eta burnik gaiñen korritzen zuen, eta trabesak usteldu itten zien eta kanbiatu ein behar ba.
-1-Trabesok hor bertan itten zien asko.
-5-Makiña bat iñek izan behar zuen gure aittona-ta, aitte-ta, Juan Sebaxtien-eta. Juan Sebaxtieni galdetu handiken hamar urtera holako menditan zenbat trabesa egin giñun-eta, eta da! esaten emen zun. Baiña zenbat in zittuen, e.
1-Bat gora tiratzeko ta asto bat, kaballete bat eitten zuen eta egurre jartzen zuen han eta egurre ebakitzen zuen esku-zerrakin. Trontza bezela, baiño...
-2-Bat goien eta bi beheran.
1-Gora hutsik tiratzen zuen eta goitik beherakoan ebakitzen zuen.
-5-Goien bat izaten zan eta behean bi.
-Arpana da hori?
-4-Hori da, arpona.
-5-Bata arpona eta bestea da asto-zerra.
-Ez dira berdinak arpona eta asto-zerra.
-5-Ez die /eztie/ berdiñek baiña lan berdiñerako.
-6-Bata zinte da eta bestea berriz zabala.
-5-Bestea izaten da, armazoiakin izaten da asto-zerra. Asto-zerra da bi..., koadroa ein beharren triangularra ein, ezta, eta erdin zerra eamaten du, eta behean aitzen die bi zerrari, bi lagun tiraka. Eskulekue izaten da. Eta goien bakarra. Eta goikoak egin behar izaten du goitik beherakoan ebakitzeko erantsi. Eta gorakoan aurreratu lehen eginda dagon tokira ta behekoak botatzen due gora. Eta harek gero egin behar du goitik beherakoan erantsi ebakitzeko eta bestek tira.
-Hori asto-zerra.
-5-Asto-zerra, eta bestea izaten da zabala. Izaten du goien zabalagoa eta beheran meharragoa. Hori da arpona.
-Eta arpona eta asto-zerra erabiltzen dira oholak eta tabloiak egiteko?
-4-Tabloiak eta eitteko.
-6-Garai baten latak-eta eitten zienen, egurrek dexentek eta, osoiken, puxket ebakie utziz, baiño egurre osoik eamaten zuen. Lata, igual izango zittuen harek hamar, zortzi lata; Baiño osoiken.

-5-Gero aixeago ibiltzeagatik izaten uen, zeatiken zuk puxkatzen baldin badezu ibilli behar dittezu hamar puxke konpaziorako, eta bestela berriz... Eta azkenengo momentun lehertu ta ya está.

19. Baserriaren egiturari buruzko lexikoa

- **Erref**: BRS-028/022
- **Iraupena**: 0:05:54. **Hasi**: 00:41:05. **Bukatu**: 00:46:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Baserriko tresnen izenak aipatzen dituzte. Argazki batzuk ikusita, baserriaren egitura fisikoari buruzko lexikoa aipatzen dute.

Transkripzioa
-Nahi ditut jaso gaiñera izenak, baserriko tresnen izenak [...]
-1-Kapiioak eta
-4-Kapirioak.
-1- Goiagak, kontragoiagak eta zapatak beheran, pareta gaiñen. Frontala, hue zapata [...] Pillarea, "postea" erderaz, pillarea da hau. Hau frontala. Hok solibek (frontalera doana). Hoik telaituko haik kapirioak. Eta hue zapata. Paretan nola daon? Hue zapata. Beste bi haik perrotek, harrizkoak perrotek. Hoik'e bai zapata. Hori kapirioa.
-4-Gaillur-egurre ere: goiaga, erdikoa. Ez da ikusten.
-Ez da ikusten baiña kapirioan jartzen dira goiagan.
-5-Behetik gora hasiko gea: behean izaten da zapata. Kontragoiagak geo.
-1-Hori eztao hemen.
-5-Eta galdorrekoa goiaga.
-Eta zapatak dira orduan pareta gainekoak?
-6-Bai, pareta gaiñean joaten dienak.
-Eta gero kapirioen artean jartzen dianak?
-5-Latak. Eta behean lehenao jartzen zitzaion teila erasteko zera jartzen zitzaion [erats-lata] [...] Eta hori izaten da hola izkiñan teilla zintzilikan geatzen baita, teillai pittin-pittin bat muturra altxatzeko.
-1-Atzetik eiten diozunen muturra geratzen da zintzilikan, eta horrek egiten dio bizittu
-Eta kapirioen azpian batzutan tarte txiki bat izaten da.
-4-Hori saete-zuloa, sarete-zuloa, txorik eta sartzeko. Saete-zuloa [...]
--Eta hauek orduan pillareak
-Bai.
-Eta batzutan harri batzuk eta jartzen dira.
-6-Pillare-harrie. ikullutan askotan, ez erretzeko. Zegatikan gorotzakin...
-5-Baserritan denetan. Pillare-harrie. [...]
-1-Hori izaten da behean zabala eta goran estuxeago.
-[...]
-Baserri batzuetan baserri erdia banatzen horma zabal bat ipintzen zan.
-4-Zuen Artxuanen, ze esaten zaio, medianilla edo.
-1-Argamasa. Egurrak eamaten ditu tarten.
-Eta medialiña edo?
-4-Medialiña Artxuanen eongo da, bi etxe ez al zian han.
-1-Bai, erdiko pareta.
-5-Medialiña, edo medianilla edo. Bai, zerbaitt hola dek.

-1-Hori erderaz izango da, ez? Horrek euskeraz beste izenen bat izango du.
-4-Nik medialiña, nik hoixe dauket, eztakit.

20. Irinaren inguruko lexikoa

- **Erref**: BRS-028/023
- **Iraupena**: 0:01:57. **Hasi**: 00:46:59. **Bukatu**: 00:48:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:
Errotan garia eta artoa ehotzearen inguruko lexikoa.

Transkripzioa
-Errota kontuak eta aipatu dituzue. Iriña errotan txikitzia nola esaten da?
-4-Eiho. Artoa eiho. Edo garia eiho. Errotarriekin.
-Iriña irtetzen da baiña bestea?
-Zahie, zahie. [...]
-Eta zahia da?
-4-Zahi larrie.
-6-Artoan eta garin azala. Artoak azal gutxi, gariek gehio.
-Eta zahiak diferenteak izaten dira segun nola txikitzen dan?
-3-Zahi larrie. Segun nola txikitzen dezun. Errotan ez, han ez da ezagutzen hoi..
-3-Ganaduentzat, Naparruan eta.
-5-Hori ezagutzen die oaingo fabriketan, zahi larrie ta txea ta.
-4-Zahi larrie da axal haundi hoi eta txikixeagoa txea.
-1-Bahien pasatzen zan hoi.
-Etxean?
1-Bahia estu-estue izaten zan eta han iriñe. Eta talok eitteko're bai. Nola izeten zan?
-3- Maide (Ore-mahaia) mahia, maide. Iriñe jarri han eta masa eitten zendun. Maie. Maide.
-Eta zahiakin zer egiten zendun?

21. Zahiarekin zer egiten zen

- **Erref**: BRS-028/024
- **Iraupena**: 0:00:49. **Hasi**: 00:48:56. **Bukatu**: 00:49:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Zahiarekin ore-pilotak egin eta txekor txikiek oso gustura jaten zuten.

Transkripzioa
-Eta zahiarekin zer egiten zan?

-6-Zahie ganaduei. Txerrintzako. Ore-pelotak
-3-Txekor txikik ziela esnea eaten zuen eskutik.
-Nola egiten zen pelota hori?
-4-Ur pixkatekin. Taloa egiteko bezelaxe.
-[...]
-6-Amagandik beti apartatu nahie. Ore-pelota bezelako batzuk hartu ta mingaiñe pixkat busti... Atzetik nola segittu txekorrak!
-3-Bere tokira harekin.
-2-Moitzen zein, bai, moitzen zien.
-Ama esnia baiño nahiao?
-5-Eaten zizkion eta ez pentsa egoten danik aman errepeik gehio.

22. Saskiak (banastak) (1)

- **Erref**: BRS-028/025
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:49:45. **Bukatu**: 00:51:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:
Saskiak (banastak) gaztaina-zumitzezkoak izaten ziren. Kartolak edo kakoak, berriz, zurezkoak.

Transkripzioa
-Otarrak eta?
-5-Saskie. Txikiei esporta.
-1-Eta behorran kartolak. Kartolak izaten zien ordun. Haik etxen egiten zien asko.
-5-Kakoak'e izaten zien.
-Kakoak zer dira?
-5-Kakoak izaten die, nola esango dizut ba nik? Egur bat hola zuzenen eta gero bestea hemendik zabaltzen dala ta batzuk izaten zien...
-[...]
-4-Belarra ekartzeko. Astoakin edo behorrakin edo.
-6-Hori jeneralen belarra, ganajana eitteko, ganajana esaten zitzaion. [...] Eta haik izaten zien osokoa billatu ezkeo behintzat hola zabal antzak. [...]
-5-Haik bi eratara eitten zien: osoa billatzen bazendun osoa eta bestela berriz zulatuta igual-igual eitten zien. Nik itten nittunak beti zulatuta itten nittun.
-Saskik, berriz, zumitze, egurre ekartzen zuen gaztaiñe edo menditik eta ximaur azpien sartzen zittuen beratzeko, zumitze ateratzeko, eta uretan'e bai. Gero zumitze ateratzen zuen, nik aitte-zana ta ikusten nittun, eta sillek'e itten zittuen, sukaldeko sillek eta.

23. Pagoa onena urazpirako

- **Erref**: BRS-028/026
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:51:10. **Bukatu**: 00:53:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

- Lanbideak » Arotzak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Pagoak oso ondo agoantatzen du uretan, busti-lehorrean, berriz, gaizki. Birraitona arotzaren pasadizo oso interesgarria kontatzen du. Ardatzak sartzen jarduten zuen oletan.

Transkripzioa
-6-Eta uretan pagoa uztarrie itteko. Uztarrie eitteko pagoa, uztarri bat in eta beste puxke, bi puxke edo hiru edo bi sobratu al zaizu?, haik lurpen umel, leku umel baten sartu eta lau-bost urte igual egoten zien, pagoa.
-5-Lau urte bezelaxe hogeita hamar urte aguantatzen du pagoak putzun. Eta busti-lehorren seittun usteltzen da. Seittun. Gaur busti ta bihar lehortu eta horrela hasten badezu seittun. Oin esango dizuet nik Ibarreko Olakoa. Olak jakingo dezu zer dien. Hoik fabrikek Altos Hornosek izurratu omen zittun hoik denak. Gure etxen bazan aittonak, harek esaten emen zun. Ba ardatza, ibilliko baldin bazun bueltaka ardatza, eta pagoa behar izaten emen zun. Ta azkenekoa Orejatik ekarri emen zuen, Oreja menditiken. Hiru iri-parekin. Ez zan oso txikie izango. Eta lehengoa atera zuenen putzura bota emen zuen. Ta lau kuadrokoa, e, mahi hau bezela kuadradutakoa. Putzura bota eta hostoa atera omen zun harek. Pentsatu. Bere denboran uretan egundue hure. Urek ibiltzen emen zun eta. Bai, gure aittona batek. Garai haietan attona, gure attonan aitte, e. Santanderreaiño joaten emen zan oletan lana eittea arotzerian. Ardatzak sartzea ta joango zan. Ta Berastegitik atea ta Santanderrera oiñez joaten emen zan bizkarra bete erremintakin, aillegatzen zan tokin gaue pasa ta. Behin joan emen zan barkun. Eta egunen sei pezeta irabazten emen zun eta harek esaten emen zun Altos Hornos ez balitz sortu aberastu eingo zala.

24. Saskiak (banastak) (2)

- **Erref**: BRS-028/027
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:53:10. **Bukatu**: 00:55:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:
Izenak: Esporta, txikia, harria zabaltzekoa; Kintala, 25 kilokoa, karea neurtzekoa.

Transkripzioa
-Eta zumitza eta zumitzezko saskiak etxe guztietan egiten ziren?
-5-Ez, keba. Gutxi izaten zien hoik eitten zittuenak.
-6-Izaten zien kartolak eta itten zittuenak baiño jakiñek izaten zien.
[..]
-6-Egurre gaztaiñe behar du.
-Eta saskiak klase askotakoak ziren?
-4-Bai, esportak bezela gero kertenakikoak'e bai.
1-Garai baten karreteretan ere esporta behar izaten zun harrie zabaltzeko ta.... Batzuk haudixeaoak, beste batzuk txikixeaoak, nahi zunan aukeran eitten zan ordun.
-1-Haundigoak berriz artoa biltzeko ta.
-4-Kintal saskie. Karea neurtzeko. Kintala.
-1-Ordun karobik izaten zien eta.

-5-Hogeita bost kilo. Kintal harrie bai, hogeita bost kilo. [...]
-4-Saldu behar baldin bazitzaion neurrie kintala izaten zan.

25. Neurri unitateak

- **Erref**: BRS-028/028
- **Iraupena**: 0:05:40. **Hasi**: 00:55:12. **Bukatu**: 01:00:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Aleak neurtzeko: Lakaria: 3 k. inguru; Gaitzerua: lau lakari, 12 kilo; Anea: 4 gaitzeru, 44-48 k. Haragia: Erraldea: 5 k. Bizi-pixura saltzeko Kordelaz neurtzen ziren txekorrak. Esnea: Litroa. Ardoa: Pitxarra, 2 l.

Transkripzioa
-Lehenago neurriak ez ziren oraingoak, ezta?
-5-Ez, lehenao zien lakarie, gaitzerue, anea ta anea-erdikoa.
-4-Gaitzerue garie ta artoa neurtzeko. Lau gaitzerukin berrogeita lau kilo. Anea.
-6-Lau lakarikin gaitzerue.
-5-Eta lakari batekin hiru kilo.
-5-Baiño lakariek ez dittuk denak berdiñek. Artoak eta babarrunek ez due igual pixatzen. Artoak gutxigo pixatzen du babarrunak baiño.
-Eta lakarie?
-5-Babarrunak pixatzeko ta. Ordun ez zan Tolosan-eta kiloka saltzen, lakarika.
-Hori babarruna, artua ta garia?
-1-Garie eta hoik denak gaitzeruekin.
-1-Garie etxen behar izaten zan normalen.
-6-Lakarie jeneralen babarruna.
-Anegak bai, garia?
-4-Bai, garie anegakin.
-Eta haragia eta?
-2-Haragia kiloka. Erraldea, erraldeka. [...]. Karnizeerin kiloka.
-5-Erraldeak bost kilo dittu.
-Eta pixua zan hilda ala bizirik?
-5-Hilda. Baiño saltzen zan bizirik, bizi-pixua esaten zitzaion hari. Baiño ez, jeneral hilda, kanalen. [...] Andre baten historia esango dizuet, aittutakue det nik: Txekorra emen zuen saltzeko andre batek eta karnizeroai hots ein emen zion eta etorri emen zan ikustea, ta, bueno, "zenbat ber dezu txekorrantzako?" ta "Ez dakit ba zenbat itten duen edo, zuk esan beharko dezu" esan emen zion. "Ez, ez, eskatu zuk", eta: "Ez". "Bueno, kiloko pezta pagatuko dizut". "Kiloko pezta? Ez dezu hemen holako txoroik harrapatuko. Hiru erreal behar dittut nik". (Barreak).
-1-Gogorra bota zioken.
6- Engaiñora joaten zien. Karnizeroa ojo! Baserritarra baiño erneago egoten zan hue. Harek ez zun honek hamalau pixatuko dizkik eta hamabost ez zizun esango karnizeroak ahal badu. Horregatik pixura jendea konformeago geratzen zan.
-Behiak eta neurtzeko eta?
-4-Kordela.
-Zer da hori?
-5-Kordela ba soka izaten zan, bastoi hauxe bezelaxe bere koskakin. Gorri batzuk, hari batzuk diferente jarrita. Harekin petxun neurria hartu.
-Zertarako?
-5-Bizipixuan saltzeko. Idea bat. Haik bukatu zien. Haik bukatu ein zien. Gero hasi

zan kanalera jendea. Oaiñ'e billatuko nuke nik etxen kordela.
-Hori etxe guztietan izango zan.
-4-Garai baten bai baserrian. Oaiñ ez dago baiña.
-5-Baiño ez danak igualak begie harekin. Ni aittu izandu nun hemen zan onenan Fermin Inazio zala txekorrak neurtzen.
-1-Batetik bestera diferentzie.
-5-Joe, izango ez dek ba!
-Likidoak eta neurtzeko?
-4-Esnea? Litroka.
-Azunbreka eta?
-3-Ez. Hori zer da?
-Bi litro.
-5-Pitxarra bi litrokoa.
-Eta esnea edo?
-4-Ardoa jeneralen.
-5-Ordun esnea botilletan gutxi ibiltzen zan. Katillun tazatiken. Saldu ere ez zan ordun esneik eiten . -1-Herriko zerbizion baterako.
-Ez zan saltzen Tolosara edo?
5-Ez. Gero bai, gero letxeroa zan, Tolosara ez zan iñor joaten esnekin Berrobitiken eta bezela.
-6-Hemen joaten zien larunbatetan gaztaiñe eta hoiekin bai Tolosara. Arrautze ta.
-1-Autobusa izaten zan, linea, Etxabe. Harek eamaten zun bai gaiñen eta bai azpin.
-6-Gaztaiñe're bai lakarika.

26. Gaztaina klaseak

- **Erref**: BRS-028/029
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 01:00:52. **Bukatu**: 01:02:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:
Iñurri Beltxa onena. Jaulegi puxkatu egiten da. Txertaka ere gozoa baina txikia.

Transkripzioa
-1-Gaztaiña asko ibiltzen zan garai baten, asko.
-Gaztaiña klasiak izango zien hemen, ezta?
-6-Oain gehio kasik. Galdu ein die ya, baiño.
-1-Gaztaiñ beltza ta bazien.
-6-"Inguru-txurie" ta. "Jaurei" ta, "hosto beltza" ta.
-5-Danen onena "Iñurri beltxa". Jaulegi txarrena, dena puxkatu eitten da. Eta Iñurri beltxa izaten da gaztaiñe osoa.
-Onena zein zan?
-5-Iñurri beltxa
-6-Txertaka ere gaztaiña ona da, e. Txertatu gabea.
5-Ez, ez. Iñurri beltxa txertatue eta ondo txertatue izaten da gaiñea. Txertaka jeneralen txatxarra izaten da.
-6-Ale xeheaoa.
-1-Hori da berez etorritakoa, bate kasorik ein gabe. [...]
-5-Makiña bat amorrazio pasatako jaiek izaten nizkin. Jaien txertatu ber izaten zien gure etxen beti eta jai atsalden gu plazaa jun behar eta aittekin erretxiña berotzera mendin. Egon hai han!

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com